

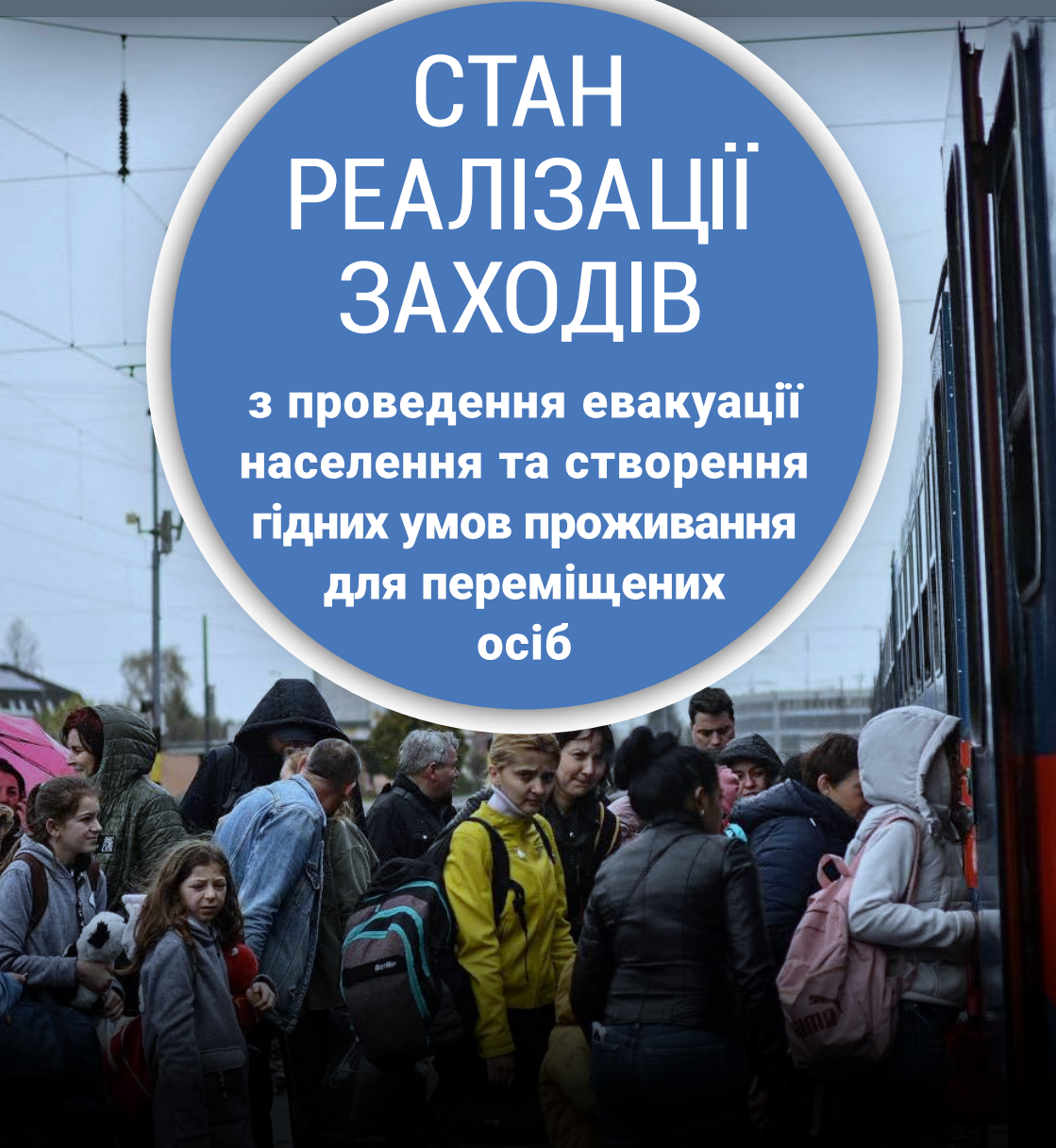

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ

з проведення евакуації
населення та створення
гідних умов проживання
для переміщених
осіб

2022 р.

Стан реалізації заходів з проведення евакуації населення та створення гідних умов проживання для переміщених осіб

Станом на травень 2022 року кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні склало більше 8 мільйонів. Найбільшу кількість ВПО прийняли Дніпропетровська, Київська, Львівська, Полтавська, Вінницька області (44% від загальної кількості)¹.

Масова внутрішня міграція населення мала мобілізувати ресурси органів державної влади та місцевого самоврядування зі створення дієвих механізмів з проведення евакуації населення та належних умов для проживання переміщених осіб.

Даний аналіз, на прикладі 4 областей України (Черкаська, Сумська, Кіровоградська, Чернівецька), показує стан реалізації державної та місцевих політик з питань:

1. Евакуації населення.
2. Створення гідних умов для проживання переміщених осіб.

Аналіз проводився в різних за статусом областях (тилова, приймаюча та наближена до лінії бойових дій), що надало змогу на практиці проаналізувати дієвість норм національного законодавства та локальних нормативно-правових актів в умовах війни.

¹ <https://minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenyh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy>

Евакуація населення

Базовим нормативно-правовим актом, який регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності є Кодекс Цивільного захисту України². Кодексом визначено види евакуації та загальний порядок її проведення.

Організація проведення евакуації врегульована Порядком проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. №841³.

Рішення про проведення евакуації приймаються на:

- державному рівні - Кабінетом Міністрів України;
- регіональному рівні - Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями;
- місцевому рівні - районними, районними у м. Києві та Севастополі держадміністраціями, органами місцевого самоврядування;
- рівні конкретного суб'єкта господарювання - його керівник.

Проведення евакуації забезпечується шляхом:

- створення на регіональному та місцевому рівні органів з евакуації, а також органів з евакуації на об'єктах господарювання;

² Кодекс цивільного захисту України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

³ Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. №841 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

- розроблення плану евакуації населення;
- визначення безпечних районів, придатних для розміщення евакуйованого населення та матеріальних і культурних цінностей;
- організації оповіщення керівників суб'єктів господарювання і населення про початок евакуації;
- організації управління евакуацією;
- життєзабезпечення евакуйованого населення в місцях його безпечного розміщення;
- участі у командно-штабних навчаннях та об'єктових тренуваннях;
- навчання населення діям під час проведення евакуації.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 179-р⁴ “Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану” введено в дію дію план цивільного захисту України на особливий період, встановивши при цьому ступінь готовності “ПОВНА ГОТОВНІСТЬ”.

На виконання завдань з евакуації населення місцевими органами виконавчої влади у Черкаській області створено Обласну та районні комісії з питань проведення евакуації населення⁵.

Завданнями Комісій є підготовка, планування і проведення комплексу заходів з організації вивезення населення з місць можливого впливу наслідків надзвичайних ситуацій і розміщення його поза зоною вражаючих факторів джерел надзвичайних ситуацій у населених пунктах Черкаської області.

На сайті Черкаської обласної державної адміністрації⁶ та територіальних громад Черкаської області⁷ розміщено інформацію про порядок евакуації населення у випадку надзвичайних ситуацій.

⁴ Розпорядження КМУ від 24 лютого 2022 р. №179-р <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-organizaciyu-funkcionuvannya-yedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-v-umovah-voennogo-stanu-179-240222>

⁵ Розпорядження Черкаської обласної державної адміністрації від 22.07.2021 №390 <https://ck-oda.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/390.pdf>

⁶ <https://ck-oda.gov.ua/slider/civilnij-zaxist-diyi-naselennya-pri-evakuaciyi/>

⁷ <https://smila-rada.gov.ua/content/poryadok-diyi-naselennya-u-razi-ogoloshennya-evakuaciyi>

У громадах Черкаської області прийнято плани з евакуації населення, однак ряд виконавчих органів рад, серед яких Звенигородська міська рада, визнали інформацію про заходи з захисту населення в особливий період як службову та таку яка не підлягає розголошенню, що суперечить закону України "Про доступ до публічної інформації"⁸.

Позитивним прикладом є Іркліївська територіальна громада Золотоніського району, яка надала плани евакуації для ознайомлення та проводить просвітницьку роботу з населенням з питань евакуації.

Відповідно до Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій⁹ евакуйоване населення розміщується у готелях, санаторіях, пансіонатах, будинках відпочинку, дитячих оздоровчих таборах та у придатних для проживання будівлях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

17 серпня 2022 року відбулась евакуація мешканців м. Волноваха Донецької області до м. Умань Черкаської області. Евакуйоване населення було розміщено в житловому приміщенні комунальної власності міста¹⁰.

Що стосується Кіровоградської області, у відповіді на запит на інформацію № 01-21/49/0.3 від 18.08.2022 року Кіровоградська обласна військова адміністрація повідомляє наступне.

Організація та порядок проведення евакуаційних заходів на території Кіровоградської області в умовах дії воєнного стану здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.10.2013р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» та розпорядження Кабінету Міністрів

⁸ Закон Про доступ до публічної інформації <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

⁹ Постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. №841 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2021-%D1%80#Text>

¹⁰ <https://www.facebook.com/avdvca/videos/5803879869623465/>

України від 12.12.2018 року №1000-рт «Про затвердження переліку районів і міст, населення яких підлягає евакуації в особливий період у разі бойових дій або виникнення надзвичайних ситуацій».

Розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 06.02.2019 року №М-2 т-р «Про затвердження переліку районів, на території яких розміщується евакуйоване населення в особливий період у раз проведення бойових дій» визначені та затвердженні райони Кіровоградської області на території яких розміщується евакуйоване населення в особливий період.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.08.2022 року №679-р «Про проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області»¹¹ Кіровоградською обласною військовою адміністрацією видано розпорядження від 09.08.2022 року №557-р «Про утворення обласної робочої групи з організації прийому та розселення внутрішньо переміщених осіб з Донецької області, які прибуватимуть до Кіровоградської області у порядку обов'язкової евакуації». В Кіровоградській області для евакуйованих осіб з Донецької області визначено **5000** місць. Станом на 17.08.2022 року із запланованої кількості евакуйованих осіб до Кіровоградської області вже переселилось **1611** осіб¹².

У відповідь на запит Кропивницька міська рада листом №2922/36-13-33 від 19.08.2022 року повідомила, що у період з 24.02.2022 року по 15.08.2022 року на території Кропивницької міської територіальної громади заходи з евакуації цивільного населення та виконавчих органів місцевого самоврядування не проводились.

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-2022-%D1%80#Text>

¹² Інформація з телеграм-каналу ОДА

На виконання вимог постанови КМУ від 30.10.2013р. № 841 рішенням Виконавчого комітету Кропивницької міської ради від 13.06.2017р. утворено міську комісію з питань евакуації.¹³

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 30.10.2013р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 року №1000-рт «Про затвердження переліку районів і міст, населення яких підлягає евакуації в особливий період у разі бойових дій або виникнення надзвичайних ситуацій» Кіровоградська область приймає евакуйоване населення із двох прикордонних областей України, відповідно обласною комісією з питань евакуації розроблений з обмеженим доступом Розділ IV до Плану цивільного захисту населення Кіровоградської області на особливий період щодо заходів з приймання та розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей у разі збройних конфліктів на території Кіровоградської області.

Розпорядженням начальника Кіровоградської обласної військової адміністрації від 27.02.2022 року №119-р (оновлено згідно з розпорядженням начальника Кіровоградської обласної військової адміністрації від 19.03.2022 року) створено обласний штаб з питань розміщення та розв'язання соціально побутових проблем людей, які змінили місце проживання у зв'язку з воєнними діями.

З відкритих джерел відомо, що такі штаби з питань розселення та надання допомоги працюють цілодобово та доступна інформація про їх контакти¹⁴.

¹³ <https://kr-rada.gov.ua/uploads/documents/16396-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82.%E2%84%96%2012%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%2013.06.2017.pdf>

¹⁴ див. Додаткова інформація

За даними дослідження Ініціативи REACH за підтримки іноземної неурядової організації ACTED проведеного з червня 2022 року по липень 2022 року «Моніторинг прибуття і транзиту ВПО», переважна більшість людей вказує місто Кропивницький, як свій ймовірний пункт призначення в межах Кіровоградської області (**95%** опитаних). Заплановані пункти призначення: **97%** опитаних вказали в межах України, **2%** - "інша країна", **1%** - "невідомо пункт призначення". Країни пункту призначення: **60%** Польща, **20%** Німеччина, **20%** Ізраїль.¹⁵

Що стосується Сумської області, за відповіддю на запит про надання публічної інформації Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Сумської ОДА № 03-08/229 від 19.08.2022 р.: програми, плани та заходи з питань створення місць масового розселення евакуйованих людей з місць проведення бойових дій та окупованих територій не приймалися. Проект розпорядження щодо створення комісії з питань евакуації та розселення внутрішньо переміщених осіб знаходиться у стадії розробки.

Одночасно з цим, відмітимо, що цей процес варто було б прискорити. Адже Сумська область після виходу російських військових залишається в небезпеці. Щоденно фіксуються чисельні обстріли з боку РФ. Тільки за 1 липня, протягом дня, починаючи з дев'ятої ранку військові ЗС РФ випустили більше 270 мін, ракет та снарядів різного калібру по території Сумщини. Під ворожим вогнем тоді, а також майже кожен день опиняються: Білопільська, Новослобідська, Шалигінська, Есманьська, Великописарівська, Глухівська та Краснопільська громади¹⁶.

Крім того, згідно з наказом №75 від 25.04.2022 р. було затверджено Перелік територіальних громад, що розташовані в районах проведення воєнних (бойових) дій або

¹⁵ <http://topnews.kr.ua/society/2022/08/10/186447.html>

¹⁶ <https://helsinki.org.ua/articles/uzahalnennia-podiy-iaki-vidbulysia-v-sumskiy-oblasti-protiahom-150-dniv-povnomasshtabnoj-rosijsko-ukrainskoi-viyny-24-liutoho-24-lypnia-2022-roku>

які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні). Перелік не є фіксованим документом і регулярно оновлюється. Перелік формується за погодженням Міноборони, на підставі пропозицій відповідних обласних військових адміністрацій, за трьома критеріями. Це:

- **території, що є тимчасово окупованими**
- **території, що перебувають в оточенні (блокуванні)**
- **території, на яких тривають активні бойові дії**

Загалом перелік оновлювався вже більше **16** разів. Станом на 17.08.2022 року до оновленого переліку територіальних громад¹⁷, розташованих у районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), входить **9** областей. Загалом у переліку наразі **323** громади, з них на Сумщині до переліку територій, де тривають бойові дії, входить **21** громада.

Переглянути актуальну інформацію щодо статусу громад можна на мапі¹⁸.

Що стосується інформації, яка розміщена на сайті, є розділ, яким має користуватися цивільне населення у разі виникнення екстрених ситуацій. Але вкладка під назвою “Дій населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру”¹⁹ на жаль веде на неіснуючу сторінку.

В рамках підготовки звіту, ми отримали більше 25 відповідей від територіальних громад на запити про надання публічної інформації щодо предмету дослідження. В більшості відповідей відсутня інформація щодо питань евакуації або зазначено, що координаційні органи при радах з питань евакуації населення не створювалися, програми, плани чи заходи з питань проведення евакуації населення громади не приймалися. Позитивним прикладом є Андріяшівська територіальна громада, яка офіційно зазначила, що має комісію з питань

¹⁷ https://www.minre.gov.ua/sites/default/files/field/docs/dodatok_do_nakazu_17.08.pdf

¹⁸ <http://bitly.ws/t2R8>

¹⁹ <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki-1/nebezpeki-socialnogo-xarakteru/diyi-naselennya-v-umovax-nadzvicainix-situacii-vojnogo-xarakteru>

евакуації. Так, рішенням виконавчого комітету №87 від 16.12.2020 р. Андріяшівської сільської ради Роменського району, було створено комісію з питань евакуації населення громади, затверджено склад та положення про вищезазначену комісію, створено на базі закладів, установ та організацій ТГ збірні пункти евакуації, затверджено положення про збірний пункт евакуації.

Одночасно з цим, з відкритих джерел з'ясовано, що на виконання завдань з евакуації населення місцевими органами виконавчої влади у Сумській області створено Обласну комісію з питань проведення евакуації населення²⁰. Згідно з даними пошукової системи Google, комісія регулярно збиралась на засідання²¹, проходила навчання з складання нормативно-правових актів щодо організації евакуаційних заходів, розробки планів евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей та планування евакуації людей з інвалідністю²², звітувала про обговорення необхідності підготовки населення до надзвичайних ситуацій²³. В окремих громадах, наприклад, Конотопській ТГ, навчальні заходи з евакуації населення активно проводили з кінця січня цього року.²⁴ Ініціатором навчальних заходів з цивільної безпеки, які проходили в закладах освіти та на місцевих підприємствах, була міськрада.

Що стосується проведення евакуації під час безпосередньої загрози з боку обстрілів та окупації регіону російськими військовими. За інформацією Департаменту цивільного захисту населення Сумської ОДА, у період з 24.02.2022 р. по 01.07.2022 р. евакуація виконавчих органів місцевого самоврядування Сумської області не проводилась. За сприянням дипломатичних представництв іноземних країн (Індія, Туреччина, тощо) та наданим транспортом 08.03.2022 р. організовано та здійснено евакуацію іноземних студентів (близько **2,0 тис.** осіб), що навчалися у вищих навчальних закладах міста Суми до

²⁰ https://ips.ligazakon.net/document/view/SU150039?an=215&ed=2020_03_18

²¹ <http://sm.gov.ua/uk/arkhiv1/22068-kozhen-zhytel-oblasti-maye-znaty-yak-ubezpechyt-sebe-ta-svoyu-rodynu-u-razi-neobkhidnoyi-evakuatsiyi.html>

²² <http://www.uns.sm.gov.ua/index.php/en/279-trenuvannya-oblasnoji-komisiji-z-evakuatsiji>

²³ <http://www.uns.sm.gov.ua/index.php/uk/308-zasidannya-oblasnoji-komisiji-z-pitan-evakuatsiji>

²⁴ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=263146449287440&id=100067762600583

Полтавської області (далі вони мали можливість поїздом дістатися Львівської області та виїхати за кордон - ред.).

Упродовж дії, погоджених Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України гуманітарних коридорів (8, 9, 10, 12, 15, 18 березня 2022 року) організовано та здійснено евакуацію населення, яке побажало та мало можливість виїхати за межі території Сумської області, до Полтавської області. Протягом цих дат організовувались автобуси для вивезення жінок та дітей з м. Суми (перші два дні, а після цього, з окремих територіальних громад: Тростянець, Краснопілля, Конотоп, Шостка тощо).

Так 08.03.2022 р. з м. Суми вперше проводилась евакуація цивільного населення. Від ДСНС залучено 3 одиниці техніки та **23** чоловіки особового складу²⁵. Спочатку були вивезені студенти-іноземці. Після організації автобусних виїздів студентів з'являються повідомлення про можливість виїхати автобусами та власним автотранспортом²⁶.

Щодо офіційної статистики по кількості осіб, що виїхали з області в ці дні, то вона відсутня. Є приблизні дані, взяті з офіційних джерел. Наприклад, 09.03.2022 р. з Сум виїхало близько **10 тисяч** приватних легкових автомобілів (це близько **40 тис** осіб) та 85 автобусів (близько 4 тис. людей). Всього за два дні 8 та 9 березня «зеленими коридорами» з обласного центру поїхало близько **50 тисяч** людей.

10.03.2022 р. по «зеленому коридору» виїхали: **3250** авто (**17500** громадян), **83** автобусов (**2510** громадян). Евакуація відбувалася з міст Суми, Тростянець, смт. Краснопілля. Також на центральній площі Ромен організовували автобуси для бажаючих евакуюватися. Колона долучалась до загальної, що рухалась із Сум до Полтави, а з

²⁵ <https://t.me/suspilnesumy/3159>

²⁶ <https://t.me/suspilnesumy/3153>

міста Ромни до Лубнів. У першу чергу евакуювали дітей з мамами, людей з інвалідністю, громадян похилого віку.

12.03.2022 р. з 9.00 відбувалась евакуація з Сумської області. З Сум, Лебедин, Конотопа, Великої Писарівки, Краснопілля та Тростянця виїхали понад **10 тисяч** людей. Їхали власним транспортом та автобусами до Полтави.

Виїхало загалом:

- **м. Суми 1154** авто (**4516** громадян); **95** автобусів (**3780** громадян).
- **м. Лебедин 28** авто (**83** громадянина); **4** автобуси (**52** громадянина).
- **м. Конотоп 115** авто (**550** громадян); **7** автобусів (**210** громадян).
- **с. Велика Писарівка 2** авто (**4** громадянина); **4** автобуси (**80** громадян).
- **смт. Краснопілля 10** авто (**30** громадян).
- **м. Тростянець 144** авто (**546** громадян); **3** автобуси (**191** громадянин); мікроавтобус (**10** громадян)

15 березня вдень працювали погоджені «зелені коридори» для евакуації із міст: Суми, Конотоп, Шостка, Тростянець, Лебедин для мешканців, які вирішили покинути місця активних бойових дій. Всього По гуманитарному коридору із Сумської області виїхали:

- 1175** авто – **4757** громадян,
106 автобусів – **3818** громадян, з них:
- **м. Суми** – **955** авто **3820** громадян, **82** автобуси 3130 громадян
 - **м. Тростянець** – **21** авто **80** громадян, **2** автобуси **60** громадян

- **м. Лебедин** – **3** авто **13** громадян, **4** автобуси **100** громадян
- **м. Конотоп** – **133** авто **599** громадян, **15** автобусів **485** громадян
- **м. Шостка** – **32** авто **123** громадянина, **3** автобуси **43** громадяни²⁷

18.03.2022 р. проводилась евакуація з Великої Писарівки, Тростянца, Краснопілля, Лебединської та Конотопської громад. По гуманитарному коридору з Сумської області станом на 15:00 виїхало **560** авто – **2288** громадян, **53** автобуси – **1725** громадянин, з них:

- **м. Суми**: **414** авто – **1656** громадян, **41** автобус – **1480** громадян
- **м. Лебедин**: **4** автобуси – **50** громадян
- **м. Конотоп**: **55** авто – **270** громадян, **5** автобусів – **130** громадян
- **сmt. Велика Писарівка**: **2** авто – **6** громадян, **2** автобуси – **35** громадян
- **м. Тростянець**: **54** авто – **216** громадян, **1** автобус – **30** громадян
- **сmt. Краснопілля**: **35** авто – **140** громадян.

близько 4,5 тисяч людей змогли покинути зону бойових дій на Сумщині 18.03.2022 р.

Загалом виїхало понад 100 тисяч

Одночасно з цим, під час збору інформації для цього звіту, ми отримали офіційну та не підтверджену інформацію від мешканців м. Суми, що навіть поза гуманітарними коридорами, існували “таємні” шляхи, якими волонтери вивозили людей під час небезпеки в місті.

Рішення про відкриття гуманітарних коридорів приймалися напередодні таких днів з урахуванням ефективності переговорного процесу, оголошення про дату, час, місця збору осіб, кількість автобусів розповсюджувалось в соціальних мережах та місцевих ЗМІ.

²⁷ Інформація з телеграм каналу керівника Сумської ОВА: <https://t.me/Zhyvvttskyy>

Щодо евакуації комунальних установ або закладів освіти. Нам офіційно відомо лише про те, що, дітей з Сумського спеціалізованого будинку дитини днями евакуювали до Києва чотирма автомобілями швидкої допомоги²⁸.

Відмітимо, що органи місцевого самоврядування в громадах Сумської області під час безпосередньої загрози - активних бойових дій включалися в організаційні процеси, співпрацюючи з Сумською ОВА - інформацію про формування списків на евакуацію з громади розповсюджували різними способами, зокрема в соціальних мережах та на інформаційних порталах міста. Оголошення про проведення евакуації після оприлюднення відповідної інформації від керівника Сумської ОВА також розміщували в соціальних мережах та розповсюджували далі серед мешканців громади. Відзначимо, що такий спосіб інформування населення в умовах реальної загрози виявився найбільш ефективним. Одночасно з цим, це певною мірою обмежує в інформуванні людей поважного віку, які не мають доступу до телеграм-каналів, спільнот в соціальних мережах. Також на місцевих громадах була відповідальність з транспортного забезпечення бажаючих евакуюватися, про що неодноразово наголошував керівник Сумської ОВА.

Безпосередньо зараз, станом на серпень 2022 р., в громадах, які розташовані в прикордонній смузі (а небезпека та загроза є постійною в сорока кілометровій зоні протягом всього кордону з РФ), централізована евакуація цивільного населення не проводиться. Одночасно з цим, організовано евакуацію підопічних Атинського психоневрологічного інтернату, яка була проведена в липні після третього обстрілу цієї установи²⁹. Однак, нам стало відомо про позаплановий цільовий моніторинговий візит регіонального представника Уповноваженого в Сумській області Дмитра Бойченка та громадських моніторів Марини Єжжун та Оксани Корсун до Комунальної установи Сумської

²⁸ <https://suspijne.media/219384-iz-sum-evakuovali-vihovanciv-specializovanogo-budinku-ditini/>

²⁹ <https://suspijne.media/257095-zodna-budivla-ne-vcilila-pacientiv-atinskogo-psihonevrologicnogo-internatu-na-sumsini-evakuovali/>

обласної ради «Атинський психоневрологічний інтернат», підопічних якого 04.07.2022 р. тимчасово евакуйовано до карантинного відділення Білопільського дитячого будинку-інтернату з висновком, що нове місце перебування постраждалих мешканців Атинського інтернату не відповідає вимогам безпеки та захисту³⁰.

Рекомендації:

1. Прийняти та оприлюднити на рівні територіальних громад правила проведення евакуації населення у випадку надзвичайних ситуацій або проведення бойових дій.
2. Проводити регулярне навчання правилам евакуації населення у випадку надзвичайних ситуацій або проведення бойових дій.
3. Регулярно розміщувати інформацію на інформаційних ресурсах громади щодо порядку дій населення у разі оголошення евакуації.

³⁰ https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/pozaplanovij-monitoringovij-vizit-do-ku-sumskoyi-oblasnoyi-radi-atinskij-psihonevrologichnij-internat-yakij-zaznav-rujnuvan-vnaslidok-rosijskoyi-zbrojnoyi-agresiji

Створення гідних умов для проживання переміщених осіб

Статтею 3 статтю Конституції³¹ України визначено «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю», а ст. 47 Конституції України встановлено:

«Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду».

Водночас в Україні прийнято стратегією інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року³², основним завданням якої є:

- розширення кредитно-інвестиційних механізмів забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом;
- забезпечення внутрішньо переміщених осіб постійним і доступним житлом з урахуванням соціального аспекту;
- забезпечення формування фондів житла соціального призначення, фондів житла для тимчасового проживання та забезпечення таким житлом внутрішньо переміщених осіб;
- поетапне розселення внутрішньо переміщених осіб з місць компактного проживання з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту та принципу єдності родин;
- визначення житлових потреб внутрішньо переміщених осіб з метою реалізації права на житло.

³¹ Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

³² Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2021-%D1%80#Text>

Стратегія спрямована на вдосконалення державної політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб та здійснення державою всіх належних та доступних для людей заходів для розв'язання проблем, пов'язаних з негативними наслідками внутрішнього переміщення, яке виникло внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Стратегія є елементом середньострокової державної політики, спрямованої на створення умов, за яких внутрішньо переміщені особи не потребуватимуть жодної спеціальної допомоги та захисту у зв'язку з їх переміщенням і зможуть в повному обсязі користуватися своїми конституційними правами без будь-якої дискримінації за ознакою внутрішнього переміщення.

Збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території призвела до збільшення кількості населення, яке потребує тимчасового притулку та житла.

Відповідно до закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» держава взяла на себе обов'язок забезпечити безпечні умови життя і здоров'я, створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання внутрішньо-переміщених осіб, оплату вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного їх поселення.

Цим же законом (ст. 11) визначено прямий обов'язок органів виконавчої влади та місцевого самоврядування надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам житлового приміщення або соціального житла, придатного для проживання, за умови оплати зазначеними особами відповідно до законодавства вартості житлово-комунальних послуг.

Порядок надання тимчасового житла для громадян визначено ст. 132 Житлового кодексу України³³ та Порядком формування фондів житла для тимчасового проживання та порядок надання і користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання затвердженим Постановою КМУ № 422 від 31 березня 2004 р.³⁴ «Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання та Порядку надання і користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання».

Даною постановою встановлено, що Фонди житла для тимчасового проживання формуються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, Київською і Севастопольською міськдержадміністраціями.

Таким чином порядок створення загальних фондів тимчасового житла для громадян України є унормованим, що дозволяє органам місцевого самоврядування і органам виконавчої влади сформувати такі фонди, розробити механізми обліку громадян, які потребують тимчасово житла та організувати процес з надання таких приміщень.

Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб встановлено Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»

Як показали результати дослідження Органи місцевого самоврядування та місцеві органи виконавчої влади не проводять комплексної та системної роботи зі створення фондів тимчасового житла для його надання внутрішньо-переміщених осіб.

³³ Житловий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>

³⁴ Постанова КМУ № 422 від 31 березня 2004 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2004-%D0%BF#Text>

Громади Черкаської області не створюють фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Натомість є розповсюдженою практикою використання соціальних, освітніх та медичних об'єктів для поселення переміщених осіб на певний строк (від декількох днів до декількох місяців). До даних об'єктів відносяться дитячі навчальні заклади, школи, приміщення центрів надання медичної допомоги, територіальні центри соціального обслуговування.

Виконавчі органи рад відносить дані приміщення до категорії тимчасового житла, що суперечить нормам Постанови КМУ від 29 квітня 2022 р. № 495³⁵ та Житлового кодексу України³⁶, оскільки до фонди тимчасового житла мають формуватися виключно за рахунок житлових приміщень. Поміщення людей до соціальних, освітніх та медичних об'єктів має носити виключно тимчасовий характер, адже тривале перебування людей у даних закладах порушує їх право на гідні умови життя.

Фонд житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, формується сільськими, селищними, міськими радами або уповноваженими ними органами (далі - уповноважені органи) шляхом:

- викупу (придбання) житла;
- будівництва нового житла;
- реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові;
- передачі житла в комунальну або державну власність;
- капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення.

³⁵ Постанова КМУ від 29 квітня 2022 р. № 495 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#n16>

³⁶ Житловий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>

Станом на 18 серпня 2022 року у Черкаській області обліковується **145 676** внутрішньо переміщених осіб, у тому числі **43172** дітей та **5062** людей з інвалідністю.

Органи місцевого самоврядування та органи місцевої виконавчої влади активно використовують ресурси сайту <https://prykhystok.gov.ua> та власників приватного житла для пошуку житла на території громад. Інформація про наявне вільне житло акумулюється на рівні міських, селищних та сільських рад, Контактному центрі Черкаської обласної державної адміністрації.³⁷ Варто відзначити, що завдяки передачі вільних приміщень з приватного житлового фонду вдалося в цілому вирішити поселення людей.

Інформування людей про наявність вільного житла у Черкаській області здійснюється через гарячі лінії, які було створено в обласних та районних державних адміністраціях, деяких громадах³⁸, відповідно до закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»³⁹.

Прикладом системного підходу до питння явирішення житла є Канівська міська, рада, яка рішенням від 22.10.2020 року прийняла місцеву цільову програму “Будівництво багатопверхового житлового фонду та об’єктів соціальної сфери для внутрішньо переміщених осіб у м. Канів на 2020 - 2027 роки”⁴⁰ та створення фонду для тимчасового проживання ВПО.

Уманською міською радою⁴¹ придбано двокімнатну квартиру для родини переміщених осіб.

Дієвим прикладом роботи органів виконавчої влади є створення Рішенням №26 Звенигородської військової державної адміністрації Черкаської області 28 лютого 2022 року місцевого координаційного штабу з тимчасового розміщення громадян у Звенигородському району. Штаб

³⁷ Про роботу урядового контактного центру <https://ck-oda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/pracyuyemo-cilodobovo-larisa-xodakovska-pro-robotu-oblasnogo-kontaktного-centru/>

³⁸ <https://ck-oda.gov.ua/derzhavna-ustanova-cherkaskyj-oblasnyj-kontaktnyj-tsentr/>

³⁹ Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

⁴⁰ Інформація надана Канівською міською радою 19.08.2022 року листом № 01-81/ЧП-20/01-77 на інформаційний запит громадської організації “Черкаський правозахисний центр”

⁴¹ Інформація надана Уманською міською радою 18.08.2022 року листом № 01/02-11/6514 на інформаційний запит громадської організації “Черкаський правозахисний центр”

створено у формі консультативно-дорадчого органу та здійснює функції з координації дій органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, установ, підприємств та організацій щодо забезпечення соціального захисту громадян, які прибули до звенигородського району з міст в яких проводяться бойові дії або таких які перебувають в окупації.⁴²

Відсутність комплексного та системного підходу до вирішення житлових питань у Черкаській області підтверджує відсутність роботи органами місцевого самоврядування обласного, районного та місцевих рівнів. Черкаською обласною радою повідомлено⁴³, що нею не приймалися програми у напрямку створення фонду тимчасового житла для переміщених осіб. Подібна ситуація і врешті громадах Черкаської області.

Чернівецька область межує з Румунією і більшість людей, які вимушені були покинути домівки приїжджали до Буковини та залишались тут або перетинали державний кордон України з Румунією.

Станом на 26.03.2022 р. Чернівецька область прихистила майже **62 тисячі** вимушених переселенців, майже **20 тисяч** із них — діти. Крім цього, до Буковини евакуювали **377** сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Це вихованці дитячих будинків і центрів соціально-психологічної реабілітації. Станом на 16.08.2022р. на Буковині перебувають понад **106 тисяч** вимушених переселенців, з них - **35 150** дітей. Водночас в області очікують на збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб.

З моменту вторгнення РФ в Україну понад **412 тис.** українців вимушені були переїхати в Румунію. При цьому, наплив людей у цьому напрямку зараз зменшився. На початку війни україно-румунський кордон перетинали близько **30 тис.** українців на день. За інформацією на

⁴² Інформація надана Звенигородською районною військовою державною адміністрацією на інформаційний запит громадської організації "Черкаський правозахисний центр"

⁴³ Інформація Черкаською обласною радою 19.08.2022 року лстом № 02-05/12 на інформаційний запит громадської організації "Черкаський правозахисний центр"

16.08.2022 року, його перетинали лише **14 тис.** людей на день. Чернівецькою обласною військовою адміністрацією та Чернівецької міською радою, починаючи з початку агресії, було прийнято ряд нормативних документів для вирішення нагальних питань, пов'язаних з проблемами ВПО.

Зокрема на сайті Чернівецької ОВА опубліковані:

- **Наказ Чернівецької обласної військової адміністрації від 08.04.2022 року за №37 “Про військовий облік внутрішньо переміщених осіб”**
- **Розпорядження Чернівецької обласної військової адміністрації від 06.05.2022 №622-р “Про затвердження Регіональної програми підтримки ВПО з обласного бюджету Чернівецької області на 2022 рік”.**

Крім того, на сайті Чернівецької ОВА в розділі “ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ”⁴⁴ оприлюднена інформація про усю необхідну допомогу жертвам бойових дій з інших регіонів України.

На сайті Чернівецької міської ради:

- **Рішення Чернівецької міської ради від 31.05.2022 року № 741 «Про внесення змін та доповнень до Програми «Захист» Чернівецької міської територіальної громади на 2022-2024 роки».**
- **Рішення Чернівецької міської ради від 09.06.2022 року № 307/19 «Про внесення змін до Порядку надання допомоги у вигляді продуктивних наборів та засобів гігієни громадянам, які зареєстровані як ВПО на території Чернівецької міської територіальної громади».**

⁴⁴ <https://bukoda.gov.ua/pereselencyam>

В місті Чернівці 12.07.2022 р. створена Координаційна рада при Чернівецькій міській раді з питань внутрішньо переміщених осіб. Рада має сприяти вирішенню питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб на території Чернівецької міської територіальної громади.

В обласній військовій адміністрації працює кол-центр, куди можуть звернутися всі, хто потребує місця для проживання. Людей розселяють у закладах освіти, соціального захисту, також небайдужі буковинці приймають їх до своїх домівок. Усі переселенці, які скористались централізованим розселенням, безкоштовно отримують їжу, продукти харчування, засоби гігієни та речі для малечі. У спортивному комплексі на вулиці Небесної Сотні усі, хто потребує, можуть отримати одяг, взуття та іграшки для дітей.

Забезпеченням внутрішньо переміщених займаються і міжнародні благодійні організації. Зокрема, на Соборній площі Чернівців страви та напої готують представники Турецького Червоного Півмісяця. На Соборній площі свою гуманітарну базу розгорнули іспанські благодійники з організації Remar S.O.S. Для цього побудовано спеціальний павільйон, де переселенці можуть отримати гарячі страви, продукти, одяг та іншу допомогу. Американські добровольці на вулиці Небесної Сотні організували мобільний госпіталь, де готові надавати допомогу всім, хто її потребує. Надають допомогу переселенцям і в поліклініках та центрах первинної медико-санітарної допомоги. Благодійна організація з Іспанії «UAreGeneration» надає інформаційну та гуманітарну допомогу по вул. Руській.

Однак, на сьогоднішній день гостро постає питання про надання місць для проживання ВПО.

Від початку війни ВПО, які переїхали до Буковини розселяли у закладах освіти, соціального захисту, також небайдужі буковинці прийняли їх до своїх домівок. Зрозуміло, що приміщення в закладах освіти та соціального захисту далекі від ідеальних. В деяких громадах дані приміщення не обладнанні душовими, а вбиральні знаходяться на вулиці.

Для вирішення цих проблем на Буковині було запропоновано наступне:

У Чернівцях зводитимуть модульні будинки для переселенців⁴⁵. Міська рада підписала меморандум з двома організаціями (Німецький фонд GIZ та Міжнародна організація міграції). Міськрада виділила десять ділянок для будівництва житла, відповідно донори мають профінансувати будівництво. На ці цілі заплановано виділення **300 млн євро**. Найбільша земельна ділянка розташована на вул. Карбулицького, розміром 6 га. Йдеться про пристойні модульні будинки, у проєкт входять дитячі майданчики та приміщення під магазини. Максимум це буде розраховано до **300** людей. Виділені й інші ділянки для будівництва житла. Житло за проєктом донорів планують звести до жовтня цього року.

Також позитивний досвід у у Вижницькій громаді: там вже почали зводити модульне містечко для переселенців⁴⁶. Це мають бути компактні оселі обладнані усіма необхідними меблями та комунікаціями (кухня, спальня, душ та вбиральня) Для будівництва місцева влада виділила 4 га землі. Фінансування проєкту забезпечується за рахунок японських підприємців та благодійників. У разі успіху проєкту заплановано його подовження. Автором ідеї є благодійний фонд Relocation:UA. Зводить оселі підприємство-підрядник Simple Dim, що релокувалося у Вижницю із Києва.

⁴⁵ <https://www.facebook.com/cvcouncil/videos/1624015887977785>

⁴⁶ <https://pogliad.ua/news/bukovina/modulne-mistechko-dlya-pereselenciv-pochali-zvoditi-u-vizhnickiy-gromadi-426100>

Розпорядженням начальника Кіровоградської обласної військової адміністрації від 30.03.2022 року № 193-р створено Координаційну раду з питань соціального та правового захисту ВПО. Координаційна рада проводить засідання щотижнево. На засіданнях присутні представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, волонтери, представники всіх структур, відомств, установ і організацій залучених до вирішення актуальних питань ВПО. В межах роботи Координаційної ради з усіма громадами Кіровоградської області проводиться онлайн включення для оперативного вирішення нагальних питань.

Станом на 15.08.2022 року в Кіровоградській області після 24.02.2022 року обліковано 86321 ВПО, або 100% від тих хто звернувся. Облік здійснюється у відповідності до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 року № 509. Для взяття людей на облік організовано прийом у структурних підрозділах соціального захисту населення райдержадміністрацій, виконкомів міських, сільських, селищних рад, центрах надання адміністративних послуг Кіровоградської області.

Протягом 24.02.2022р. - 15.08.2022р. в Кіровоградській області проживали **160269** ВПО, з них станом на 15.08.2022 в об'єктах приватної та комунальної власності проживають **87315** ВПО. За даними Кіровоградської обласної військової адміністрації майже **67 тис.** ВПО призначено та виплачено допомогу на проживання на загальну суму **760,2 млн. грн.**

Для розміщення ВПО сільськими, селищними та міськими радами визначено **261** об'єкт комунальної власності (не діючі заклади освіти, культури, спорту тощо) та приватні домоволодіння загальною місткістю на майже 96 тис. місць, в яких на 15.08.2022 року проживають **87,7 тис.** осіб.

Відповідно до рішення Кропивницької міської ради від 12.05.2022р. № 1245 створено комунальний заклад «Кропивницький міський соціальний гуртожиток» для ВПО.⁴⁷ Разом з тим, рішенням виконавчого комітету Кропивницької міської ради від 30.05.2022р. № 307 у комунальному закладі «Кропивницький міський соціальний гуртожиток» можуть безкоштовно проживати протягом 6 місяців ВПО, які потребують соціального захисту.⁴⁸

Разом з тим, як стало відомо з відкритих джерел у Кропивницькій громаді, а саме в селищі Новому рішенням Кропивницької міської ради від 25.08.2022р. створено міський соціальний гуртожиток №2. Гуртожиток розміщуватиметься у приміщенні дошкільного навчального закладу.⁴⁹

Як зазначено у відповіді Кіровоградської обласної ради № 01-18/1225-1 від 17.08.2022р. жодних рішень про затвердження обласних програм щодо надання допомоги ВПО обласною радою не приймалось.

За інформацією Кіровоградської обласної військової адміністрації листом № 01-21/50/0.3 від 18.08.2022 року повідомлено, що протягом 24.02.2022р.-15.08.2022р. у Кіровоградській області проживали **160269** ВПО, у тому числі **42656** осіб у місті Кропивницький. Станом на 15.08.2022 з них в об'єктах приватної та комунальної власності області проживають **87315** ВПО, у тому числі у місті Кропивницький **22874** особи.

Фонд житла для ВПО формується відповідно до постанови КМУ від 29.04.2022 № 495.⁵⁰ За повідомленнями сільських, селищних, міських рад із заявами про надання проживання для ВПО звернулись **378** родин у складі **905** осіб, які до цього часу не забезпечені житлом. Ще на розгляді Кропивницької міської ради для постановки на облік ВПО подані заяви від **37** родин у складі **93** особи.

⁴⁷ https://kr-rada.gov.ua/uploads/documents/37394-rish_1245_12-05-2022.pdf

⁴⁸ https://kr-rada.gov.ua/uploads/documents/37411-rish_307_30-05-2022.pdf

⁴⁹ <https://t.me/kirovohradskaODA/2569>

⁵⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#Text>

Станом на середину серпня 2022 року **8** сімей з числа ВПО отримали службове житло за місцем працевлаштування (**3** родини у Кропивницькій громаді та **5** родин у Долинській громаді).

З відкритих джерел відомо, що проживши деякий час у Новопраській громаді Кіровоградської області, родина ВПО вирішила залишитися. Подружжя житиме у двокімнатній квартирі в Пантазіївці. Пенсіонери стали першими учасниками проекту з відбудови багатоповерхівки на території села. Місцеві мешканці власними силами вирішили відремонтувати майже з нуля 16-квартирний будинок для потреб переселенців.⁵¹

Активно продовжується робота щодо пристосування приміщень для потреб ВПО, в тому числі із залученням міжнародних організацій, місій і фондів.⁵² На території Кіровоградської області для тимчасового розміщення ВПО виділено приміщення по вул. Криворізькій 44-а у см. Новгородка (ПТУ № 36) на **274** особи. Наразі у цьому приміщенні проживає **269** осіб.

Крім того у Кропивницькому під соціальне житло для ВПО переведено приміщення ЗОШ за адресою вул. Генерала Шумілова 30 на **130** осіб. В смт. Олександрівка, Кропивницького району облаштовано приміщення управління соціального захисту населення по вул. Сонячній 2-а на **29** осіб. Станом на 17.08.2022р. у цих приміщеннях проживають **92** особи та **20** осіб з числа ВПО відповідно.

Моніторинг стану реалізації Стратегії інтеграції ВПО на період до 2024 року⁵³ показав, що станом на 01.07.2022 року місцеві програми створення житлового фонду соціального призначення і фонду житла для тимчасового проживання та використання для задоволення потреб ВПО, територіальними громадами Кіровоградської області не приймалось.

⁵¹ <https://t.me/kirovohradskaODA/2112>

⁵² <https://t.me/kirovohradskaODA/2113?single>

⁵³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2021-%D1%80#Text>

В Сумській області у відповіді №03-08/229 від 19.08.2022 р. на запит про надання публічної інформації Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Сумської ОДА зазначено: станом на звітний період обліковується **65 104** особи. До 24.02.2022 р. в регіоні обліковувалось близько **11 тис.** осіб, тобто, незважаючи на небезпечність регіону, ми відмічаємо зростання офіційної статистики облікування переселенців. При цьому, в області офіційно відсутні місця компактного розселення внутрішньо переміщених осіб, а також, в більшості громад не створювались фонди для тимчасового поселення внутрішньо переміщених осіб, програми, плани чи заходи з питань проведення евакуації населення громади не приймалися.

Виключення: Синівська територіальна громада. Кількість внутрішньо переміщених осіб, які звернулися до Синівської ТГ із запитом про отримання житла в період із 24.02.2022 року по 10.08.2022 року – **10 (4 сім'ї)**. Всім особам надано житло для тимчасового проживання. В Синівській територіальній громаді створений фонд житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Приміщення, які включені до фонду тимчасового проживання – приміщення Синівської лікарняної амбулаторії (знаходиться на балансі Синівської лікарні) та приміщення гуртожитку Синівського аграрного ліцею (знаходиться на балансі ліцею). Таким чином, черга для отримання тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб відсутня, так як таких бажаючих на даний період немає.

Шосткинська територіальна громада. За період з 24.02.2022 р. по 10.08.2022 р. на квартирний облік для отримання тимчасового житла було поставлено **3 сім'ї (4 особи)**. В місті створений фонд житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб до якого увийшло **2** однокімнатних квартири та **2** двокімнатних квартири. На черзі для отримання тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб перебувають **14** сімей (**25** осіб).

Конотопська територіальна громада. За інформацією експертів дослідження, в місті створений фонд житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. На жаль, відповідь на запит, станом на звітній період, отримана не була. Тим не менш, за інформацією директора Департаменту соціального захисту населення Сумської ОДА, висловленою в інтерв'ю місцевому телеканалу: "До початку військових дій була програма через Міністерство реінтеграції. Наші дві громади були залучені до програми. Це ще 2019-2021 роки. Було придбано **9** квартир, де зараз проживають **9** сімей на умовах оренди житла. Це Конотоп і Шостка. Зараз, оскільки область неспокійна, таких масових поселень ВПО немає. Всі люди, які переміщуються до нас або до родичів, або винаймають житло, або мають власне житло, придбане раніше. Якщо людина зовсім не має житла, то кожна громада тимчасово – місяць, два, три – надає житлове приміщення. В Сумах організовано гуртожиток навчального закладу, є заклади, які працюють з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах"⁵⁴.

Позитивним прикладом є робота у у Березівській сільській територіальній громаді. Згідно з офіційною інформацією кількість переселенців становить **341**. З 24.02.2022 по 10.08.2022 року **1** особа з числа ВПО звернулася із запитом на отримання житла. Відповідно до рішення виконавчого комітету Березівської сільської ради від 23.05.2022 року № 64 їй надано житло для тимчасового проживання сім'ї у складі **2** осіб. Рішенням виконавчого комітету Березівської сільської ради від 23.05.2022 року № 63 створено фонд житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, до якого включено: - житловий будинок за адресою: вул. Пушкіна, 11, с. Шевченкове, Шосткинського р-н., Сумської обл., який вже надано для тимчасового проживання внутрішньо переміщеним особам.

⁵⁴ <https://suspijne.media/246958-ak-otrimati-status-vnutrisno-peremisenoi-osobi-derzavnu-dopomogu-ta-zitlo-ludmila-musiaka/>

Тим не менш, в більшості відповідей на запит, зазначено, що внутрішньо переміщені особи не звертаються з запитами на отримання житла. Через це не створювались фонди тимчасового житла та не приймались відповідні програми по забезпеченню житлом ВПО. В окремих громадах (Краснопільська) фонд для тимчасового проживання не створювався через відсутність відповідних об'єктів на балансі, серед причин відсутності житлового фонду для тимчасового розміщення є також відповідь щодо зруйнованої ТЕЦ в м.Охтирка, а точніше - відсутність чітких строків по її відновленню.

Варто відмітити, є все ж таки і винятки. Так згідно з відповіді №42/02-13 від 26.08.2022 р. на запит, на даний момент в комунальній власності Глухівської міської територіальної громади не виявлено приміщень, придатних для формування Фонду житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Натомість в Глухівській міській раді сформовано перелік з **96** вільних будинків приватної власності, господарі яких згодні на тимчасове розміщення в них внутрішньо переміщених осіб, що відображає готовність громади працювати в цьому напрямі.

Що стосується обласного центра, за даними управління «Центр надання адміністративних послуг у м. Суми» Сумської міської ради, наданими у відповіді № 131/03.02.03-02 від 25.08.2022 р.:“У період з 24.03.2022 р. по 10.08.2022 р. на облік громадян, що потребують надання житлового приміщення для тимчасового проживання, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб з заявою звернулось чотири сім'ї по місту Суми. Житловий фонд для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб у місті Суми відсутній. Відповідно, жодна сім'я житлом з фонду для тимчасового проживання не забезпечувалась”.

Наразі в Сумах це питання, яке гостро потребує вирішення, адже люди не мають можливості навіть отримати тимчасовий притулок на одну-дві ночі, проїжджаючи область транзитом, не кажучи про створення фонду тимчасового житла та забезпечення переселенців дахом над головою на більш тривалий період. Така інформація була офіційно озвучена під час робочої зустрічі представниками Департаменту соціального захисту населення Сумської міської ради⁵⁵.

Окремі, поодинокі випадки роботи громад в цьому напрямі, дає нам можливість зробити висновок, що для активізації діяльності громад вистачає: - повноцінної оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб, тих осіб, у кого зруйновано або напівзруйновано житло, та які не є на обліку ВПО:

- **акцентування уваги на цій проблемі в масштабах області та окремо кожної громади;**
- **відсутності системної співпраці з громадськими організаціями та міжнародними фондами.**

⁵⁵ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02fn5LB7xrTUZ3agtnwJRKtVcdw7TWmUKJ91tYJCEvPHHxWbKMbqRRyG8YfJRFmfJTI&id=184659441906383

Рекомендації:

1. Активізувати роботу органам місцевого самоврядування та місцевим органам виконавчої влади у напрямку створення фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.
2. Спростити виділення земельних ділянок благодійним та громадським організаціям для будівництва житла для внутрішньо переміщених осіб.
3. Забезпечити у місцях масового поселення людей (освітніх, соціальних та медичних закладах) нормальні умови життя (наявність ліжок, функціонування місць санітарно-гігієнічних призначень, кухні, дитячих куточків).
4. Прийняти місцеві цільові програми з будівництва та/або кредитування житла для внутрішньо переміщених осіб.

Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) – найбільша асоціація правозахисних організацій України, що об'єднує 27 правозахисних недержавних організацій. Спілка сприяє розвитку гуманного суспільства, що базується на повазі до людського життя, гідності та гармонійних стосунків між людиною, державою і природою через створення платформи для співпраці між членами Спілки та іншими учасниками правозахисного руху.

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34
Тел. +38 044 485 17 92
факс +38 044 245 99 24
<http://www.helsinki.org.ua>
e-mail: office@helsinki.org.ua

